

Nr 55.*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om en allmän översyn av gällande beskattningsbestämmelser för organisationer, som tillhandahåller allmänna samlingslokaler.*

(2:a avd.)

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 268, av herr *Löfroth* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om en allmän översyn av gällande beskattningsbestämmelser för organisationer, som tillhandahåller allmänna samlingslokaler, i syfte att genomföra en lindring i deras beskattning, samt att de förslag var-till utredningen kan föranleda måtte föreläggas riksdagen».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Enligt 5 § 1 mom. kommunalskattelagen undantages från skatteplikt till fastighetsskatt resp. fr. o. m. 1956 års taxering från skatteplikt för garantibelopp för fastighet — förutom vissa staten eller kommuner och andra menigheter tillhöriga fastigheter — bl. a.: under punkten g) nykterhetsföreningars byggnader, därest byggnaderna är avsedda för nämnda föreningars verksamhet såsom sådana, samt under punkten h) sammanslutningar eller enskilda tillhöriga kyrkobyggnader och bönehus, muséer och s. k. soldathem. Därest under bl. a. nämnda punkter angiven fastighet jämväl användes för industriellt eller därmed jämförligt ändamål eller mot vederlag upplåtes åt annan till begagnande, föreligger skatteplikt för däremot svarande del av fastighetens värde.

Jämlikt 54 § kommunalskattelagen och 7 § förordningen om statlig inkomstskatt frikallas ägare av sådan fastighet, varom förmåles i 5 § 1 mom. kommunalskattelagen, från skattskyldighet för inkomst av fastigheten genom dess begagnande för de i samma moment avsedda ändamål.

I den mån skattskyldighet för inkomst föreligger beträffande fastighet som ägs av de i förevarande motion avsedda organisationerna skall inkomstuppskattning ske såsom för förvärvskällor i allmänhet på det sättet att bruttointäkten först beräknas, varefter avdrag sker för omkostnader. Till intäkt hänföres därvid bl. a. hyra eller annan ersättning för fastigheten eller del därav som upplåtits till annan. Bland avdragsgilla omkostnader må nämnas kostnader för reparation och underhåll av byggnader. Avdrag får däremot ej

göras för kostnad för ny-, till- eller ombyggnad eller därmed jämförlig förbättring av fastigheten.

Därest vid beräkning av skattskyldigs inkomst från särskild förvärvskälla uppkommer underskott, får jämlikt 46 § kommunalskattelagen resp. 4 § förordningen om statlig inkomstskatt avdrag härför i allmänhet ske från sammanlagda beloppet av den skattskyldiges inkomster för olika förvärvskällor; vad beträffar kommunaltaxeringen dock endast från sådan den skattskyldiges inkomst som skall beskattas i samma kommun. Rätt att vid taxering avdraga skattemässigt redovisat underskott, som uppkommit under annat beskattningsår än det taxeringen avser, föreligger dock ej.

Här må ytterligare nämnas, att enligt 10 § statskatteförordningen den statliga inkomstskatten utgår med följande procenttal av den beskattningsbara inkomsten, nämligen för svenska aktiebolag 40 procent, för svenska ekonomiska föreningar 32 procent och för ideella föreningar 15 procent.

Riksdagen har i olika sammanhang tidigare haft att taga ställning till vissa frågor berörande de beskattningsbestämmelser, som har avseende å organisationer som tillhandahåller allmänna samlingslokaler. Till en början må nämnas att vid 1950 års riksdag motioner väcktes med yrkande att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i gällande skattelagstiftning, att ägare av allmänna samlingslokaler befriades från skyldighet att erlägga fastighetsskatt och skatt för inkomst av fastighet genom fastighetens begagnande för avsett ändamål. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 36 avstyrkte 1950 års bevillningsutskott motionerna under hänvisning till att Kungl. Maj:t genom beslut den 17 mars 1950 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med en teknisk revision av kommunalskattelagen m. m. samt att enligt direktiven för de sakkunniga bl. a. frågan om den kommunala fastighetsbeskattningen därvid skulle upptagas till prövning.

De sakkunniga, vilka antagit benämningen 1950 års skattelagssakkunniga, avlämnade den 12 februari 1953 en av dem verkställd utredning om fastighetsbeskattningen (SOU 1953: 8), däri de sakkunniga föreslog en teknisk omläggning av denna beskattning. Nyssnämnda vid 1950 års riksdag uppmärksammade spörsmål upptogs därvid ej till närmare övervägande av de sakkunniga. Denna och vissa andra speciella frågor om ändring i kommunalskattelagens detaljbestämmelser rörande fastighetsbeskattningen förklarade sig de sakkunniga skola upptaga till behandling senare.

Frågan om den procentsats, efter vilken statlig inkomstskatt borde påföras vissa såsom ekonomiska föreningar registrerade ideella föreningar, därvid särskilt på sådant sätt registrerade folketshusföreningar och bygdegårdsföreningar åsyftades, var föremål för uppmärksamhet vid 1952 års riksdag. I de likalydande motionerna I: 215 och II: 286 väcktes nämligen yrkande om att skattesatsen för berörda föreningar måtte bestämmas till 15 % av den beskattningsbara inkomsten. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 50

avstyrkte 1952 års bevillningsutskott berörda motioner. Utskottet yttrade därvid bl. a. följande.

Beträffande motionerna I: 215 och II: 286 erinrar utskottet om att den däri berörda frågan uppmärksammats i samband med förarbetena till den år 1951 antagna lagen om ekonomiska föreningar. I proposition nr 34 till 1951 års riksdag anförde sålunda chefen för justitiedepartementet beträffande föreningar, vilka beviljats registrering med stöd av 1 § andra stycket i 1911 års lag om ekonomiska föreningar men som enligt den nya lagstiftningen vore att betrakta som ideella föreningar, att man finge räkna med att dessa föreningar även sedan den nya föreningslagen trätt i kraft komme att beskattas såsom ekonomiska föreningar. De vore nämligen såsom registrerade föreningar för närvarande uttryckligen underkastade de för ekonomiska föreningars beskattning gällande bestämmelserna och bleve enligt övergångsbestämmelserna till den nya lagen alltjämt att betrakta såsom ekonomiska föreningar. Emellertid stode det självfallet en sådan förening öppet att upplösas och ombildas till en (oregistrerad) ideell förening. Därvid hade föreningen och dess medlemmar att mot varandra väga, å ena sidan, intresset av att föreningen bleve beskattad efter den lägre, för ideella föreningar gällande skattesatsen och att undgå den dubbelbeskattning, som av ekonomisk förening förvärvad inkomst i princip är underkastad, samt, å andra sidan, den nackdel, som kunde vara förenad med att enligt gällande skattebestämmelser såsom skattepliktig inkomst av kapital skall upptagas vad som vid förenings upplösning utskiftas till medlem utöver inbetald insats. I nämnda proposition anfördes slutligen härom att, därest erfarenheterna från den nya föreningslagens första tillämpningstid skulle visa att behov föreläge av en särskild lagstiftning i syfte att möjliggöra för folketshusföreningar och liknande föreningar att upplösas och ombildas utan alltför betungande skattekonsekvenser, frågan därom torde få upptagas till prövning.

I det läge frågan sålunda befunne sig ansåg utskottet att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Det syntes dock utskottet önskvärt att frågan toges under överbägande.

I propositionen nr 187 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om skatt på fonderade vinstmedel (fondskatt). Förslaget innebär att en särskild fondskatt av engångsnatur uttages å ansamlade vinstmedel hos vissa familjeföretag. I princip beröres av förslaget endast sådana familjeföretag, som bedriver förvaltningsverksamhet och som utnyttjats i skatteundrandragande syfte. Fondskatten skall i princip beräknas till 30 procent av de fonderade vinstmedlen med undantag för s. k. bundet kapital. Vinstmedel som gjorts till föremål för fondbeskattning äger företaget, utan att någon ytterligare beskattning inträder, utskifta i samband med upplösning inom tio år efter fondbeskattningen. Då fondbeskattning icke är avsedd att träffa realiserad värdestegring, föreslås rätt för företagens delägare att utan skattekonsekvenser utköpa företagens tillgångar, däribland fastigheter, till företagens anskaffningskostnad. Jämväl delägare i förvaltningsföretag, som ej är familjeföretag eller ej utnyttjats i skatteundrandragande syfte, föreslås i propositionen skola äga utköpa företagens tillgångar i samband med att företaget

frivilligt taxeras till fondskatt. Delägare i ekonomisk förening av den karaktär som åsyftats i nyssnämnda betänkande nr 50 av 1952 års bevillningsutskott avses sålunda kunna köpa ut föreningens tillgångar till föreningens anskaffningsvärde. Även för nu avsedda fall gäller dock att reglerna utformats så, att avräkning av de med fondskatt beskattade vinstmedlen allenast kan äga rum, om företaget upplöses inom tio år.

I den föreliggande motionen har bl. a. anförts att det vore av betydande ideellt och ekonomiskt värde att vårt lands många samlingslokaler i största möjliga utsträckning i framtiden liksom hittills kunde drivas av folkrörelserna själva. Samhället hade också på olika sätt sökt främja tillkomsten av sådana samlingslokaler och på olika sätt underlättat folkrörelsernas förvaltning och drift av lokalerna. Bl. a. hade vissa lättnader i skattehänseende genomförts. Sålunda vore nykterhetsföreningars byggnader undantagna från fastighetsskatt, därest byggnaderna vore avsedda för dessa föreningars verksamhet. Genom beslut av 1952 års riksdag hade vidare sådan ändring i arvsskatteförordningen vidtagits, att folketshusföreningar, bygdegårdsföreningar och liknande sammanslutningar, som hade till främsta syfte att tillhandahålla allmän samlingslokal, erhöles befrielse från erläggande av gåvoskatt samt finge erlägga arvsskatt efter lägre tariff. Då vissa organisationer som tillhandahölle allmän samlingslokal emellertid alltjämt kunde drabbas hårt i skattehänseende, när deras fastigheter kanske tillfälligt gäve överskott, syntes en ytterligare översyn av samlingslokalernas skattefråga vara påkallad. Därvid borde i första hand övervägas möjligheten att medge rätt till skattefri avsättning till underhålls- och reparationsfonder till ett sammanlagt belopp av förslagsvis fastighetens halva taxeringsvärde.

Utskottet. I den föreliggande motionen har yrkats skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om utredning i syfte att genomföra en lindring i beskattningen av organisationer, som tillhandahåller allmänna samlingslokaler. Motionären har uttalat, att därvid i första hand borde övervägas möjligheterna att införa rätt för organisationerna att göra skattefria fondavsättningar för underhåll och reparation av den fastighet, vari samlingslokalen är inrymd. Härigenom skulle resultatsutjämning mellan olika beskattningsår möjliggöras.

Utskottet vill till en början erinra om att frågan om skattelättnader för organisationer som tillhandahåller allmänna samlingslokaler tidigare varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen väcktes vid 1950 års riksdag motioner med yrkande att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i gällande skattelagstiftning att ägare av allmänna samlingslokaler befriades från skyldighet att erlägga fastighets-skatt och skatt för inkomst av fastighet genom fastighetens begagnande för avsett ändamål. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 36 avstyrkte 1950 års bevillningsutskott motionerna under hänvisning till att Kungl. Maj:t genom beslut den 17 mars 1950 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda

med en teknisk revision av kommunalskattelagen m. m. samt att enligt direktiven för de sakkunniga bl. a. frågan om den kommunala fastighetsbeskattningen därvid skulle upptagas till prövning. De sakkunniga — 1950 års skattelagssakkunniga — avlämnade den 12 februari 1953 en av dem verkställd utredning om fastighetsbeskattningen (SOU 1953: 8), däri de föreslog den tekniska omläggning av denna beskattning som i allt väsentligt genomfördes vid föregående års riksdag. Frågan om skattelättnader inom fastighetsbeskattningens område för nu ifrågavarande organisationer upptogs därvid ej till närmare övervägande av de sakkunniga. Denna och vissa andra speciella frågor om ändring i kommunalskattelagens detaljbestämmelser rörande fastighetsbeskattningen förklarade sig de sakkunniga skola upptaga till behandling senare.

Vidare må erinras att innevarande års riksdag tidigare haft att behandla motionsyrkanden om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i syfte att åstadkomma bättre möjligheter till resultatsutjämning. Utskottet avstyrkte motionerna i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 35. Därvid hänvisade utskottet bl. a. till att 1940 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t begärt utredning av spørsmålet, att skattskyldig vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet, annan fastighet, rörelse och tillfällig förvärvsverksamhet måtte äga rätt att från vinst avdraga tidigare års förlust i samma förvärvskälla. Utskottet erinrade om att skrivelsen behandlades av 1944 års allmänna skattekommitté, som i anledning därav framlade förslag till särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst, samt att skrivelsen därefter, när den icke ansetts slutbehandlad genom skattekommitténs förslag, överlämnats till 1950 års skattelagssakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörande av deras uppdrag. Utskottet uttalade vidare att det vore av vikt att en mera allsidig prövning av möjligheterna till resultatsutjämning komme till stånd. Särskilt gällde detta frågan om rätt att avdraga tidigare års förlust i samma förvärvskälla. Då emellertid riksdagen redan tidigare begärt utredning härom och denna fråga hänskjutits till 1950 års skattelagssakkunnigas behandling ansåge utskottet anledning icke föreligga att på nytt förorda skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet.

Härjämte vill utskottet framhålla, att utskottet i sitt denna dag avgivna betänkande nr 54 föreslagit riksdagen att med vissa ändringar, varom nu ej är fråga, antaga ett av Kungl. Maj:t i proposition nr 187 framlagt förslag till skatt på fonderade vinstmedel (fondskatt). Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen avses med denna skatt bl. a. att ernå en upplösning av fastighetsförvaltande företag. Genom förslaget torde flertalet nu ifrågavarande organisationer, som äger sina fastigheter genom aktiebolag eller ekonomisk förening, få möjlighet att på fördelaktigare villkor i skattehänseende än tidigare upplösa fastighetsföretaget. Därest äganderätten till fastigheten därvid överföres till en ideell förening blir vid taxeringen till statlig inkomstskatt den för sådana föreningar gällande lägre skattesatsen av 15 procent tillämplig, varjämte den dubbelbeskattning som av aktiebolag och ekonomisk förening förvärvad inkomst i princip är underkastad undvikes.

Organisationer, för vilka ur andra synpunkter hinder icke möter mot en sådan upplösning av fastighetsföretaget, kan sålunda på antytt sätt erhålla en icke oväsentlig skattelättnad vid den fortsatta inkomstbeskattningen.

Såsom i motionen framhållits måste det anses vara ett samhällsintresse av stor vikt att tillgång finnes till allmänna samlingslokaler. Det är därför även enligt utskottets mening angeläget att de organisationer som tillhandahåller sådana lokaler erhåller en behandling i skattehänseende, varigenom organisationernas ifrågasvarande verksamhet icke försvåras. Av vad utskottet ovan anfört framgår att frågan om skattelättnader för berörda organisationer på olika sätt är föremål för uppmärksamhet av 1950 års skattelagssakkunniga samt att härjämte, därest riksdagen antager ovan nämnda förslag till förordning om fondskatt, vissa nu avsedda organisationer kan erhålla skattelättnad vid den framtida inkomstbeskattningen. Syftet med motionen måste på grund av det anförda anses vara i huvudsak tillgodosett. Utskottet kan därför icke finna anledning föreligga att tillstyrka skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet. Den förevarande motionen avstyrkes förty av utskottet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att motionen II: 268 av herr Löfroth om en allmän översyn av gällande beskattningsbestämmelser för organisationer, som tillhandahåller allmänna samlingslokaler, måtte, i den mån motionen icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 11 maj 1954.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Gustaf Elofsson, Falk, Velander, Söderquist, Niklasson, Einar Eriksson, Damström och Anders Johansson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Orgård, Jonsson i Skedsbygd, Brandt, Kollberg, Kärrlander, Anderson i Sundsvall, Nilsson i Svalöv och Asp.